

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра теорії і методики викладання філологічних дисциплін у початковій школі

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПОШУКИ

Збірник наукових праць

Випуск 15

Харків 2018

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ГУМАНІТАРНИХ І ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО, ШКОЛІ ТА ДНЗ

УДК 373.3.015.31

І. В. Глінка

Н. О. Довгопола

м. Харків

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА НА УРОКАХ ІЗ ДИЗАЙНУ І ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто проблему розвитку творчих здібностей молодшого шкільного віку на уроках із дизайну і технологій. Акцентовано увагу на уроках із дизайну і технологій із пластичними та волокнистими матеріалами.

Ключові слова: *творчість, творчі здібності, урок із дизайну і технологій, ліплення, декоративне ліплення, аплікація.*

В статье рассмотрена проблема развития творческих способностей детей младшего школьного возраста на уроках дизайна и технологий. Акцентируется внимание на уроках дизайна и технологий с пластическими и волокнистыми материалами.

Ключевые слова: *творчество, творческие способности, урок с дизайна и технологий, лепка, декоративная лепка, аппликация.*

In the article the problem of development of creative abilities of children of primary school age at lessons of design and technologies. Attention is focused on the lessons of design and technology with plastic and fibrous materials.

Key words: *creativity, creative abilities, lessons of design and technology, modeling, decorative modeling, application.*

Нова українська школа до найважливіших завдань залучає формування компетентностей у галузі техніки й технологій, зміцнення зв'язку навчання з життям та розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку [3].

Проблемою творчості та творчих здібностей дитини займалися такі вчені, як Д. Б. Богоявленська, І. П. Волков, Л. С. Виготський, В. М. Дружинін,

О. Н. Лук, М. С. Лейтес, Б. П. Нікітін, Б. М. Теплов, А. А. Меліс-Пашаєв, З. М. Новлянська.

Дослідження цих педагогів і психологів показали, що розвиток творчої уяви дитини, її фантазії досягає свого піку в дошкільному та молодшому шкільному віці. Творчість – як вітаміни: небагато треба, але якщо її немає, хвороби й зміни в розвитку неминучі. І так само, як із вітамінами, позбавлення творчості в ранньому віці є найнебезпечнішим.

Розвивати творчі здібності треба з самого малечку, оскільки навчати набагато легше, ніж перевчати, ламаючи усталені звички. Перед дитиною молодшого шкільного віку постають творчі завдання й проблеми на кожному кроці. І треба допомогти юній особистості розв'язувати їх так, щоб на незміцнілий розум не падав потужний потік зайвої інформації. Тоді оволодіння навичками творчості допоможе їй у майбутньому знаходити вихід із будь-якої життєвої ситуації.

На сьогодні проблема розвитку творчих здібностей на основі творчості дітей – ключова задача навчання та виховання підростаючого покоління.

Відомо, що прагнення до творчості та самі творчі здібності не виникають довільно – їх потрібно стимулювати й наполегливо формувати в активній пізнавальній діяльності.

Велике значення в розвиток творчості та творчих здібностей дітей уніс В. О. Сухомлинський. Він убачав мету й наслідок своєї педагогічної діяльності не лише у формуванні творчої особистості дитини, а й у творенні доброго імені людини. Він визначав творчість як бачення людиною свого внутрішнього світу: перед усім свого розуму, свого напруження інтелектуальних сил, свого розуміння і творення краси внаслідок своєї праці, своїх зусиль. Може маленька дитина повторює те, що було вже створено іншими людьми, але якщо це діяння – плід її власних розумових зусиль, – вона творець, її розумова діяльність – творчість [6, 205].

Витоки творчих сил людини виходять із дитинства – із тієї пори, коли творчі прояви життєво необхідні. Видатний психолог Л. С. Виготський

наголошував, що в повсякденному житті творчість – це необхідна умова існування, і все, що виходить за межі рутини, завдячує творчій діяльності людини. Якщо так розуміти творчість, то неважко помітити, що творчі процеси в усій своїй повноті виявляються вже в ранньому дитинстві. Гра дитини є не просто згадка про пережите, а творча переробка пережитих вражень, комбінування їх і розбудова з них певної дійсності, що відповідає потягам самої дитини [2, с. 72].

Творчість або творча діяльність – це така діяльність людини, яка створює дещо нове. Усе одно, чи буде це створене творчою діяльністю якої-небудь речі зовнішнього світу або відомою побудовою розуму або почуття, яке й виявляється тільки в самій людині.

Отже, дитяча вигадка відрізняється від зрілої творчості тим, що перша є творчістю лише в психологічному відношенні (дитина створює нове для себе), а друга – і в психологічному, і в соціальному (створюється нове для себе, що є новим для всіх).

Творчість – це така діяльність, у якої є дві взаємопов'язані ознаки:

1. Унаслідок з'являється новий для цієї людини продукт, який раніше не виготовлювався нею, і створений як необхідність, завдяки особистим зусиллям.
2. У процесі творчої діяльності людина хоча б тимчасово відчуває натхнення.

Для розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку великого значення набувають уроки праці з пластичними та волокнистими матеріалами. Це уроки з таких тем: «Ліплення «Гроно калини», «Декоративне ліплення», «Аплікація з вати». Наводимо алгоритми виконання виробів із цих тем (ці алгоритми можуть бути використані вчителями початкової школи на етапі «Планування наступних трудових дій. Вступний інструктаж»).

Декоративне ліплення на картоні, фанері: «Гроно калини»

Техніка: Декоративне ліплення

«Без верби і калини нема України»

«Гарна калина, як рідна ненька Україна»

«Де у дворі калина – там порядна родина»

Час виконання: 1 година

Інструменти та матеріали:

Пластилін, картон або фанера, стеки, дерев'яна зубочистка, олівець, підкладна дощечка, шаблон листочка.

1. Готуємо картон для основи. Колір картону вибираємо за власним бажанням. Скориставшись шаблоном листочка та олівцем, маюємо гроно калини. Якщо картон (основа) білий, то його можна затонувати кольоровими олівцями.

2. Із пластиліну червоного кольору скачуємо невеличкі кульки (ягідки калини).

3. Із пластиліну зеленого кольору скачуємо кульку, розплющуємо її в млинець, прикладаємо шаблон листочка і обводимо контури стекою. Так само готуємо другий листочок.

4. Із пластиліну коричневого кольору скачуємо тоненькі палички (гілочки калини).

5. Тепер починаємо виконувати малюнок із пластиліну. Спочатку оформлюємо гілочку калини заготовками з коричневого пластиліну.

6. Потім оформлюємо гроно калини. Червоні кульки прикладаємо до картону й злегка розплющуємо їх (ягідки калини). Заготовлені з пластиліну зелені листочки прикладаємо до основи й легенько придавлюємо пальцями. Контурні лінії малюнка залишаються під пластиліном.

7. Стекою або дерев'яною зубочисткою виконуємо жилкування на листочках, придавлюємо нижню частину кульок (ягідок).

8. Щоб робота мала завершений вигляд, її можна оформити (виконати рамку з пластиліну, а зі зворотного боку приклеїти петельку). Готовою роботою можна прикрасити оселю або подарувати.

Примітка: перед виконанням роботи пластилін необхідно розігріти в долонях рук та розім'яти. Зображення повинно бути рельєфним. Технікою

декоративного ліплення із задоволенням займаються діти молодшого шкільного віку.

Декоративне ліплення на склі

Техніка: Декоративне ліплення

Час виконання: 2 години

Інструменти та матеріали:

Скло, пластилін, кольоровий картон, малюнок, стеки, чорний маркер або рапідोगраф, підкладна дощечка, рамка, клейонка, м'яка серветка для витирання рук.

1. На малюнок покласти скло і за допомогою маркеру або рапідोगрафу обвести зображення.
2. Підготувати пластилін потрібного кольору. Скатати пластилінові кульки або палички, які прикласти до скла (з боку малюнка, виконаною маркером або рапідोगрафом) і розмазати їх відповідно до зображення. Зайвий пластилін зрізати стекою. Товщина пластиліну не повинна перевищувати 2-3мм. Продовжуємо заповнювати пластиліном усі інші деталі малюнка.
3. Після закінчення роботи з пластиліном оформлюємо з кольорового картону тло. (Картон прикладаємо на пластилін).
4. Оформити готову роботу в рамку. Роботою можна прикрасити оселю або подарувати.

Примітка: тло можна виконати повністю з пластиліну; пластилін різного кольору можна змішувати, щоб надати зображенню певного відтінку.

Аплікація з вати

Техніка: Аплікація

Час виконання: 2 години

Інструменти та матеріали:

Оksamитовий папір, вата, тонкий картон, олівець та крейда, ножиці, зубочистка, рамка, скло.

1. Підготувати оксамитовий папір для фону.
2. Олівцем або крейдою виконати на основі (фоні) малюнок.

3. Із вати скрутити тоненькі джгутики для оформлення контурів деталей малюнка.

4. Деталі малюнка заповнити тонким шаром вати, а контур кожної деталі викласти ватним джгутиком.

5. Аплікацію покласти під скло. Зі зворотного боку роботу накрити тонким картоном і вставити в рамку.

Отже, щоб виховати творчу особистість молодшого школяра, ми вважаємо за необхідне вчителю самому розвивати в собі творчість, постійно підвищувати професіоналізм, шукати нові шляхи активізації діяльності учнів на всіх етапах навчальної роботи, оригінальні форми пояснення матеріалу, удосконалюватися, переймати досвід кращих педагогів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волков И. П. Учим творчеству: учебник. Москва: Педагогика, 1982. 85 с.
2. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва: Просвещение, 1997. 96 с.
3. Глінка І. В., Довгопола Н. О. Матеріали до уроків трудового навчання 1-4 класи. Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. 224 с.
4. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>. (дата звернення: 15.05.2018).
5. Савченко О. Я. Розвивай свої творчі здібності: навчально-методичний посібник для молодших школярів. Київ: Освіта, 1993. 224 с.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. Київ: Радянська школа, 1988. 304 с.